

Vasaras negaisi

Valda Viestura stāsts
Amandas Krūmiņas ilustrācijas

Pamalē ceļas zili melni mākoņi.
No mākoņa šaudās zibens. Kas
notiek? Nāk **pērkona negaiss!**
Pērkona negaiss, zibens,
spēcīgs lietus, pēc tam tīrs,
vēsāks gaiss.

Pērkona negaisi visbiežāk
notiek vasaru pēcpusdienās.
Kāpēc tas tā?

Senie grieķi un romieši
domāja, ka pērkons ir viņu
dievu dusmas. Senie vikingi
teica, ka pērkona laikā viņu
dievs Tors kaļ ar veseri, un
zibens ir veseļa izsistās
dzirksteles. Tādā veidā Tors
baida ļaundarus. Tagad

pērkona grāviņi baida tikai
vismazākos bērnus, lai gan
zibens var būt cilvēkiem
bīstams.

Siltā, saulainā vasaras
pēcpusdienā veic
eksperimentu! Izliec saulītē
gabalu tumša metāla un
gabalu gaišas drēbes vai koka.
Pēc kāda laika pieskaries
vienam un otram. Kuŗš ir siltāks?
Tu jutīsi, ka tumšais metāls ir
siltāks. **Daži priekšmeti sasilst
ātrāk nekā citi.** Piemēram, tikko
arts lauks ir siltāks nekā kviešu
tīrums, bet kviešu tīrums dažkārt
ir siltāks nekā ūdens dīķī. Šis

fakts palīdz izskaidrot arī pērkona negaisus.

Dažas zemes daļas vasaras rītos sasilst ātrāk nekā citas. **Siltākās zemes daļas sasilta gaisu virs tām.** Un tā kā silts gaiss izplešas, tas arī kļūst vieglāks un sāk celties uz augšu. Ceļoties uz augšu, siltais gaiss lēnām atdziest, un 6-8 km (4-5 jūdžu) augstumā tas ir atdzisis līdz apkārtējā gaisa temperatūrai. Atdziestot gaiss zaudē mitrumu, ko tas ir uznesis sev līdzī no zemes. Mitrums kondensējas sīkos ūdens pilieniņos. Šie ūdens pilieniņi veido mākoņus. Līdz siltas dienas pēcpusdienai mākoņi ir kļuvuši lieli un melni. Nāk pērkona negaiss.

Protams, ne jau katru reizi rodas negaiss. Latvijā, piemēram, katru gadu caurmērā ir tikai 30-40 negaisa dienu.

Un kā ir ar pērkonu un zibeņiem? Kā tie rodas? Pērkona negaisa laikā mākoņos no berzes rodas **elektrība** — gan pozitīvi, gan negatīvi lādēti

lietus pilieni. Tikko šie lādēti ir pietiekoši lieli, elektrība plūst no mākoņa negatīvi lādētās daļas uz pozitīvi lādēto daļu. Cilvēki uz zemes skatās un saka: „Pa mākoņiem šaudās zibeņi!”

Ar laiku elektrības lādēti kļūst tik lieli, ka elektrība plūst no mākoņa uz zemi. **Šo elektrības plūsmu sauc par zibeņi.** Zibeņi elektrība ir ārkārtīgi spēcīga. Mājas spuldzēm nepieciešama 110 vai 220 voltu strāva, bet zibeņi tā sasniedz vairākus miljonus voltu. Mājas gludeklis izmanto ap 10 ampēru elektrības, bet zibeņi ir ap 100 000 ampēru. Zibeņi spēriens nenodara daudz vairāk posta tikai tāpēc, ka tas ilgst tikai sīku vienas sekundes daļu.

Ir vairāki zibeņu veidi. Vispazīstamākais ir **lentveida zibeņi**, kas iet līkloču ceļu ar daudziem atzarojumiem. Citāds ir **plaikšņveida zibeņi**, kas notiek mākonī, tam uz īsu mirkli uzliesmojot. Ļoti, ļoti rets ir **lodveida zibeņi**, kas parādās pēc lentveida zibeņiem un ir

Attālumu aprēķina, sākot lēnām skaitīt sekundes mirklī, kad ierauga zibeni, līdz brīdim, kad dzird pērkona rībienu.

spīdoša, neliela lode. Šāda lode var iekļūt pat mājā un, lēnām apskrienot ap istabu, apdedzināt to, kam tā pieskaņas.

Zibens, kā jau jūs noteikti zināt, rada pērkonu. Ceļodams cauri gaisam, zibens rada spožu gaismu, kas saskatāma uzreiz, jo tā ceļo ar ātrumu 300 000 km jeb 186 000 jūdžu sekundē. Pērkona skaņaceļo „tikai” ar ātrumu 1200 km jeb 750 jūdžu stundā. Tāpēc acs vispirms redz zibeni un tikai tad auss sadzird pērkonu.

No tā, cik ilgs laiks pāiet, kamēr ausi sasniedz pērkona skaņa, var izrēķināt, cik tālu ir iespējamais zibens vai pērkona negaiss.

Laiks starp zibeni un pērkonu (sekundēs)	Zibens attālums kilometros	Zibens attālums jūdžēs
1		
2		
3	1	
4		
5		1
6	2	
7		
8		
9	3	
10		2
11		
12	4	
13		
14		
15		3

Zibens ir ļoti karsts. Tam iespeļot kokā, zibens karstums pārvērš koka sulu tvaikā un

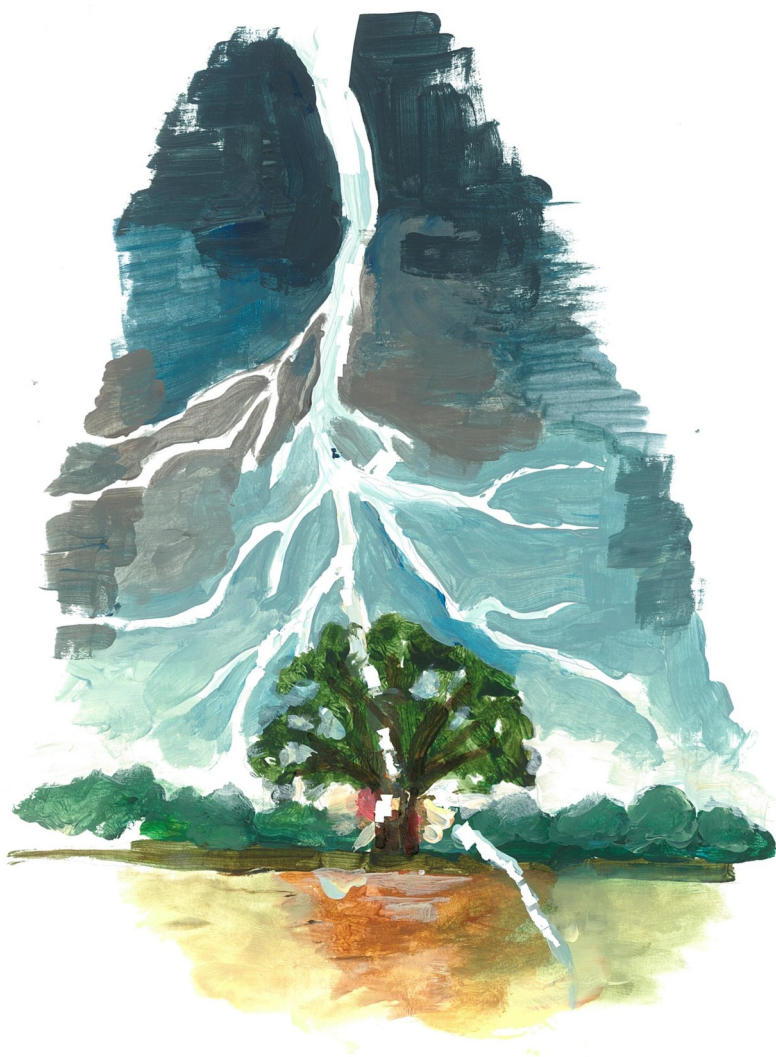
koks faktiski eksplodē. Zibens karstums var arī aizdedzināt mājas un mežus. Taču cilvēki ir iemācījušies pasargāt sevi un savas mājas no zibens, kas tagad ir vairs tikai skaista un varena dabas parādība. Pie debess elektriskajām parādībām pieder arī **rūsa** — tāls, tieši neredzams lentveida zibens, kas apspīd kāda mākoņa daļu. Cilvēki agrāk uzskatīja, ka rūsa pareģo karu.

Bieži sastopama ir tā sauktā **Svētā Elma uguns**, kas ir negaisa laikā redzama klusa, spīdoša elektrības izlādēšanās no baznīcu torņiem, kuģu mastiem un citiem augstiem, spiciem priekšmetiem. Ir arī **ziemeļblāzma**, ko dienvidu puslodē sauc par dienvidblāzmu. Ziemeļblāzmu rada saule, apstarojot gāzes, kas sakrājušās labu gabalu virs zemes. Gāzes spīd kā mirdzoši loki, kustīgas aizkaru krokas, kam mainās spilgtums un krāsa. Vasarās līdz ar lietu no debesīm dažreiz krīt ledus graudiņi, kas ir aukstajā atmosfērā sasaluši

lietus pilieni. Šos ledus graudus sauc par **krusu**. Krusas graudam ir necaurspīdīgs kodols un vairākas caurspīdīgas ledus kārtas. Dažviet pasaulē ir redzēti milzīgi krusas graudi, kas svēruši vairāk par 1 kg (apmēram 2.5 mārciņas). Stipra krusa noposta laukus, apsit puķes un notriec kokiem lapas. Tādēļ ir labi, ka parastie krusas graudiņi ne tikai ir ļoti maziņi, bet tie ir arī samērā reta dabas parādība.

Ziemas negaisa laikā krīt sniegs, kas nav nekas cits kā sasalis lietus. Pavisam dažāda veida nokrišņos no debesīm uz zemes gadā caurmērā nokrīt apmēram 100 cm (40 collas) biezs ūdens slānis. Negaisa laiks, īpaši pērkons, ir pamatā daudzziem laika vērojumiem. Ja pirmais gada pērkons aizrūc cilvēku zem jumta (cilvēks šajā brīdī ir mājās), tas nozīmē, ka viņš visu vasaru būs miegains. Ja pērkons dārd ziemā, būs lieli vēji. Pērkona aprūkts sniegs derot pret dažādām sūpēm. Agrs pavasara pērkons ir uz

labu, — būs karsta vasara un
bagāts gads. Ja pērkons
saspeļ ozolu, tam, kas to redz,
būs liela laime.

Skolotāju / vecāku lapa

Vīrsraksts: Vasaras negaisi

Autors: Valdis Viesturs

Ilustrators: Amanda Krūmiņa

Līmenis

LIX: 40

Valodas līmenis: B1

Piemērotais vecums: 4.-7. klase

Vārdu saraksts

Pamata vārdu krājums

acs	<i>eye</i>
ass	<i>sharp</i>
auss	<i>ear</i>
baznīca	<i>church</i>
biezs	<i>thick</i>
celties	<i>to rise</i>
drēbe	<i>cloth</i>
gaiss	<i>air</i>
karsts	<i>hot</i>
kaŗš	<i>war</i>
koks	<i>tree, wood</i>
lauks	<i>field</i>
lietus	<i>rain</i>
mākonis	<i>cloud</i>
pēcpusdiena	<i>afternoon</i>
pērkons	<i>thunder</i>
tīrs	<i>clean</i>
skaņa	<i>sound</i>
vasara	<i>summer</i>
vējš	<i>wind</i>
vēss	<i>cool</i>
zibens	<i>lightning</i>

Paplašinātais vārdu krājums

aizdedzināt	<i>to light on fire</i>
apdedzināt	<i>to light</i>
apsist	<i>to beat down</i>
apstarot	<i>to irradiate, to bombard</i>
art	<i>to plow</i>
atdzist	<i>to cool off</i>
atzarojums	<i>branch, offshoot</i>
augstums	<i>height</i>
bagāts	<i>rich</i>
bīstams	<i>dangerous</i>
caurmērs	<i>average</i>
ceļot	<i>to travel</i>

dārdēt	<i>to roll (as thunder)</i>
debesis	<i>sky</i>
derēt	<i>to fit</i>
dievi	<i>gods</i>
dīķis	<i>pond</i>
dusmas	<i>anger</i>
dzirkstele	<i>spark</i>
eksplodēt	<i>to explode</i>
elektrība	<i>electricity</i>
faktiski	<i>actually</i>
gāze	<i>gas</i>
gludeklis	<i>iron</i>
grāviens	<i>crash, clap of thunder</i>
iemācīties	<i>to learn</i>
ieraudzīt	<i>to notice</i>
ilgt	<i>to last</i>
izplesties	<i>to spread out</i>
jumts	<i>roof</i>
jūdze	<i>mile</i>
kārta	<i>layer</i>
kilometrs / km	<i>kilometer</i>
kuģa masts	<i>ship mast</i>
kustīgs	<i>moving</i>
laime	<i>fate, luck</i>
līkloči	<i>zig-zag</i>
lode	<i>ball, sphere</i>
loks	<i>arc</i>
ļaundaris	<i>evil-doer, villain</i>
mārciņa	<i>pound (weight)</i>
metāls	<i>metal</i>
miegains	<i>sleepy</i>
miljons	<i>million</i>
mirdzoŗš	<i>sparkling</i>
negais	<i>thunderstorm</i>
nopostīt	<i>to devastate, to destroy, to ruin</i>
notriekt	<i>to knock down</i>
ozols	<i>oak</i>
pamale	<i>horizon</i>
paredzēts	<i>anticipate</i>
pasargāt	<i>to defend, protect</i>
pārvērst	<i>to change into</i>
pieskarties	<i>to touch</i>
plūsma	<i>flow</i>
plūst	<i>to flow</i>
rasties	<i>to come into existence</i>
rets	<i>rare</i>
rēķināt	<i>to calculate</i>
rūkt	<i>to roar, to rumble</i>
sakrāties	<i>to accumulate</i>
sasalt	<i>to freeze</i>
sasilt	<i>to warm up</i>
sāpes	<i>pain</i>

sekunde	<i>second</i>
sīks	<i>tiny</i>
spēcīgs	<i>strong</i>
spert	<i>to kick</i>
spilgts	<i>bright</i>
spīdošs	<i>shining</i>
spožs	<i>bright</i>
spuldze	<i>light bulb</i>
svērt	<i>to weigh</i>
šaudīties	<i>to fire intermittently</i>
tornis	<i>tower</i>
tvaiks	<i>team</i>
uzliesmot	<i>to flare up</i>
ūdens pilieniņš (pilieni)	<i>water drop</i>
varens	<i>mighty</i>
vērojums	<i>observation</i>
zili melns	<i>blue black</i>

Termini

110 vai 220 voltu strāva	<i>110 or 220 volt current</i>
aizkaru krokas	<i>drapery pleats</i>
ampērs (ampēri)	<i>ampere</i>
apkārtējā gaisa temperatūra	<i>surrounding air temperature</i>
atmosfēra	<i>atmosphere</i>
berze	<i>friction</i>
caurspīdīgs	<i>transparent</i>
dabas parādība	<i>natural phenomenon</i>
dienvidblāzma	<i>Southern lights</i>
dienvidu puslode	<i>southern hemisphere</i>
izlādēšanās	<i>discharging</i>
kodols	<i>nucleus, center</i>
koka sula	<i>sap</i>
kondensēties	<i>to condense</i>
krusa	<i>hail</i>
kviešu tīrums	<i>wheat field</i>
ledus graudiņi	<i>ice grains</i>
lentveida zibens	<i>streaming lightning</i>
lodveida zibens	<i>ball lightning</i>
nodarīt postu	<i>to ruin, to destroy</i>
pērkona negaiss	<i>thunderstorm</i>
plaikšņveida zibens	<i>sheet lightning</i>
pozitīvi / negatīvi lādēts	<i>positively / negatively charged</i>
rūsa	<i>heat lightning (thunder not heard)</i>
senie grieķi un romieši	<i>ancient Greeks and Romans</i>
Svētā Elma uguns	<i>St Elmo's fire</i>
tā sauktā	<i>so called</i>
Tors	<i>Thor</i>
veseris	<i>hammer, sledgehammer</i>
vikingi	<i>Vikings</i>

zaudēt mitrumu	<i>lose moisture</i>
ziemeļblāzma	<i>Northern lights</i>

Pārrunu jautājumi

Jautājumi pirms lasīšanas:

- Kas ir laikapstākļi? Kādus laikapstākļus skolēni prot aprakstīt?
- Kādi ir šodienas laikapstākļi? Kāda ir temperatūra? Vai gaidāmi nokrišņi? Cik stipri pūš vējš?
- Kādi laikapstākļi ir bīstami? Ko skolēni ir piedzīvojuši?

Jautājumi pēc lasīšanas:

- Rakstā ir daudz zinātnisku faktu. Skolēni izvēlas kādu teksta daļu, ko izlasīt vēlreiz un paskaidrot otram. Ar ko zinātniskais teksts latviski atšķiras no teksta angļiski? Kādus vārdus vieglāk saprast, kādus — grūtāk?
- Kad skolēni ir piedzīvojuši negaisu? Kur viņi ir bijuši?
- Vai viņi ir piedzīvojuši negaisu laukos, nometnē, telšojot? Vai tas radījis citādas izjūtas, nekā piedzīvojot negaisu mājās?
- Pārrunāt skolas viesuļvētru vai cita veida negaisa plānu. Kas skolēniem jādara, dzīvojot vietās, kur plosās negaisi? Piemēram, ASV vidienē ir viesuļvētras trauksmes plāns, bet citur būtu orkāna vai liela karstuma trauksmes plāns.

Nodarbības stundā

1. Tekstā minēti vairāki vienkārši eksperimenti, kas palīdz paskaidrot negaisu.
 - Saules siltums. Saulainā, siltā dienā skolēni izliek saulē dažādu krāsu un materiālu priekšmetus — metāla, plastmasas, stikla, drēbes u.c. Pēc brīža pārbauda, kuņi priekšmeti ir siltāki. Skolēni apgūst priekšmetu nosaukumus, krāsu un temperatūru aprakstus.
 - Zibens. Skolēni mēģina noteikt, cik tālu ir zibens. Skolēni aplūko 3. lpp. esošo tekstu daļu lodziņā, kas sākas ar „Attālumu aprēķina...”. Skolotājs sagādā kādu skanīgu priekšmetu (bungas, tukšu kasti vai ko citu) un kabatas spuldzi. Skolēni uz tāfeles uzzīmē tabulu, kas līdzīga tabulai tekstā. Tad divi skolēni palīdz: viens ieslēdz un izslēdz elektrību vai kabatas spuldzi, otrs — sit bungas. Trešais skolēns skaita, cik ilgs laiks paiet starp zibeni un

skaņu. Ceturtais skolēns pieraksta rezultātus. Beigās skolēni salīdzina tabulas datus.

2. Cik akurāti skaitām laiku? Skolēni izmēģina bez pulksteņa palīdzības noteikt, ka pagājusi minūte. Skolēni noliek pulksteņus, telefonus un citus laikrāžus. Viņi klusē un noliek galvas uz galda, aizverot acis. Skolotāja nosaka minūtes sākumu. Tas skolēns, kuŗš domā, ka pagājusi minūte, klusi paceļ roku. Skolotāja pieraksta visu skolēnu minējumus. Noskaidro, kuŗš visprecīzāk noteicis minūtes ilgumu. Pēc tam var pārrunāt katra izmantoto laika noteikšanas stratēģiju.
3. Ticējumi par laiku. Skolotājs apkopo vairākus latviešu un mītnes zemes ticējumus par laikapstākļiem. Skolēni pārrunā ticējumus un izvēlas pāris, ko izpētīt. Izmantojot kalendāru un laika novērojumus, skolēni nosaka, kuŗiem ticējumiem ir un kuŗiem nav taisnība. Ticējumus var atrast folkloras grāmatās vai dažādās vietnēs, piemēram, Latviešu ticējumi par lietu: <http://valoda.ailab.lv/folkloraticejumi/lietus.htm>. Amerikāņu „Farmers’ Almanac” mājaslapā ir dažnedažādi laika pareģojumi, kā arī seni ticējumi: <https://www.farmersalmanac.com/winter-weather-forecasters-32697>

Uzdevumi / Darba lapas

1. Vīriešu dzimtes lietvārdi ar galotni -s - 1. uzdevums
2. Meklē atbildes tekstā! - 5. uzdevums
3. Laikapstākļu apraksti - 6. uzdevums

Rakstu darbi

1. Kā izteikties par laiku? - 2. uzdevums
2. Kā izteikties par šodienas laiku? - 3. uzdevums
3. Salīdzini attēlus! - 4. uzdevums
4. Tici vai netici? - 6. uzdevums

Runas vingrinājumi

1. Saruna par ticējumiem. Skolēni piedalās nodarbībā “Ticējumi par laiku”. Skolēni izvēlas dažus ticējumus un veido īsu stāstījumu par to, ko nodarbībā ir atklājuši. Skolēni iemācās savu stāstījumu un ar to uzstājas nākamajā stundā.
2. Laika ziņas. Skolēni veic 2. un 3. uzdevumu. Pēc tam viņi sagatavo īsu laika ziņu raidījumu. Skolotāja izveido dažādu laikapstākļu aprakstus atšķirīgos

gadalaikos. Skolēni izvēlas kādu no aprakstiem un sagatavo laikaziņu stāstījumu, saģērbjoties kā televīzijas reportieri, izveidojot laikaziņu kartes u.tml.

Latviešu tautas deja

1. Pērkonītis

Vīriešu dzimtes lietvārdi ar galotni -s

Uz līnijām raksti lietvārdus! Seko paraugam!

Kas tas ir? Tas ir koks.

Ko tu redzi? Es redzu koku.

ozols, gaiss, lauks, piliens, kilometrs, vērojums, jumts

Kas tas ir?

Tas ir _____ *ozols* _____.

Tas ir _____.

Tas ir _____.

Tas ir _____.

Tas ir _____.

Tas ir _____.

Tas ir _____.

Ko tu redzi?

Es redzu _____ *ozolu* _____.

Es redzu _____.

Es redzu _____.

Es redzu _____.

Es redzu _____.

Es redzu _____.

Es redzu _____.

Loki lietvārdu, lai tas atbildētu uz jautājumu KAM? Tad pievieno tam citu lietvārdu, veidojot teikumu!

Kas tas ir? Tas ir koks.

Ko tu redzi? Es redzu koku.

Kam ir lapas? Kok**am** ir lapas.

ozols, gaiss, lauks, piliens, kilometrs, vērojums, jumts, pērkons

Kas tas ir?

Kam ir _____?

Tas ir _____ *ozols* _____.

_____ *Ozolam* _____ ir _____ *stumbrs* _____.

Tas ir _____.

_____ ir _____.

Tas ir _____.

_____ ir _____.

Tas ir _____.

_____ ir _____.

Tas ir _____.

_____ ir _____.

Tas ir _____.

_____ ir _____.

Tas ir _____.

_____ ir _____.

Tas ir _____.

_____ ir _____.

Pievieno lietvārdam īpašības vārdu! Seko paraugam!

Kas tas ir?

Tas ir spožs jumts.

Ko tu redzi?

Es redzu _____*spožu jumtu*_____.

Kam ir ? (Kam ir sarkana krāsa?) _____*Spožam jumtam ir sarkana krāsa*_____.

Tas ir bīstams pērkons.

Es dzirdu _____.

Kam ir skaļa skaņa?

_____.

Tas ir bagāts lauks.

Es redzu _____.

Kam ir daudz labības?

_____.

Tas ir sīks piliens.

Es jūtu _____.

Kam ir maz ūdens tilpuma?

_____.

Kā izteikties par laiku?

A. Pārveido lietvārdu par īpašības vārdu, izmantojot izskaņu *-ains!*

mākonis, saule, lietus, sniegs, vētra, vējš

1. Tad, kad debesis ir pelēkas un ir daudz mākoņu, tad ir _____ mākoņains _____.
2. Tad, kad spīd saule, ir _____.
3. Tad, kad līst lietus, ir _____.
4. Tad, kad snieg sniegs, ir _____.
5. Tad, kad ir daudz vētru, ir _____.
6. Tad, kad pūš lieli vēji, ir _____.

B. Sakārto secīgi vārdus no aukstākās līdz karstākajai temperatūrai.

karsts, pavēss, auksts, silts, vēss

zemākā temperatūra

augstākā temperatūra

C. Sakārto secīgi debesu krāsu aprakstus no tumšākajām debesīm līdz gaišākajām.

daļēji saulainas, daļēji apmākušās, saulainas, patumšas, gaišas, apmākušās

tumšas debesis

skaidras debesis

D. Kā angļiski apraksta nokrišņus?

snieg *It's snowing*

gāž lietus _____

smidzina _____

līst _____

birst krusa _____

puteņo _____

Laikapstākļi: Kā izteikties par šodienas laiku?

Dotas vairāku dienu laika ziņas. Pārraksti tās latviski! Nav jātulko vārdu pa vārdam, bet jāizsaka galvenā doma! Padomam vari noskatīties video: <https://replay.lsm.lv/lv/raidijums/7/laika-zinas>

Vārdi, kas varētu noderēt:

laiks, laikapstākļi, prognoze
mākoņi, mākoņains, saule, saulains
lietus, lietains, sniegs, sniegains
negaiss, vētra, pērkons, zibens
krusa, vējš
silts, sutīgs, karsts
pavēss, vēss, auksts
temperatūra, grādi

What will the weather be like today? It will be sunny, hot and humid.
The temperature will be 92 degrees.

It will be very cold tomorrow. The forecast shows a chance of snow
and strong winds.

After a cloudy night, the clouds will disappear and the day will be sunny. It will be chilly with a temperature of 28 degrees.

Heavy storms with strong winds and hail are expected. Avoid being outdoors if there is thunder and lightening.

Meklē atbildes tekstā!

Tekstā lasīji par to, kā veidojas pērkons, zibens un negaiss. Izlasi dotos paskaidrojumus un tos saliec pareizā secībā!

Paskaidrojums

- A. Šie ūdens pilieniņi veido mākoņus.
- B. Tā kā silts gaiss izplešas, tas kļūst vieglāks un sāk celties uz augšu.
- C. Mitrums kondensējas sīkos ūdens pilieniņos.
- D. Dažas zemes daļas vasaras rītos sasilst ātrāk nekā citas.
- E. Nāk pērkona negaiss.
- F. Ceļoties uz augšu, siltais gaiss lēnām atdziest, un 6-8 km (4-5 jūdžu) augstumā tas ir atdzisis līdz apkārtējā gaisa temperatūrai.
- G. Šis fakts palīdz izskaidrot arī pērkona negaisus.
- H. Līdz siltas dienas pēcpusdienai mākoņi ir kļuvuši lieli un melni.
- I. Siltākās zemes daļas sasilda gaisu virs tām.
- J. Atdziestot gaiss zaudē mitrumu, ko tas ir uznesis sev līdzī no zemes.

Pareizā secība

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Paskaidrojums

- A. Cilvēki uz zemes skatās un saka: „Pa mākoņiem šaudās zibeņi!”
- B. Ar laiku elektrības lādiņi kļūst tik lieli, ka elektrība plūst no mākoņa uz zemi.
- C. Tikko šie lādiņi ir pietiekoši lieli, elektrība plūst no mākoņa negatīvi lādētās daļas uz pozitīvi lādēto daļu.
- D. Pērkonā negaisa laikā mākoņos no berzes rodas elektrība — gan pozitīvi, gan negatīvi lādēti lietūs pilieni.
- E. Šo elektrības plūsmu sauc par zibenī.

Pareizā secība

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____
- 5. _____

Meklē atbildes tekstā! Dabas parādību apraksti

Tekstā ir aprakstīti laikapstākļi un dabas parādības. Savieto dabas parādību ar tās aprakstu!

Zibens

Pērkons

Rūsa

Svētā Elma uguns

Ziemeļblāzma

Dienvidblāzma

Krusa

Sniegs

Lietus

Negaisa laikā redzama klusa, spīdoša elektrības izlādēšanās no baznīcu torņiem, kuģu mastiem un citiem augstiem, spiciem priekšmetiem.

Kas tas ir?

Saule apstaro gāzes, kas sakrājušās labu gabalu virs zemes. Gāzes spīd kā mirdzoši loki, kustīgas aizkaru krokas, kam mainās spilgtums un krāsa.

Kas tā ir?

Apstarotas gāzes, kas ir kā kustīgas aizkaru krokas ar mainīgu spilgtumu un krāsu dienvidu puslodē.

Kas tā ir?

Tāls, tieši neredzams lentveida zibens, kas apspīd kāda mākoņa daļu.

Kas tā ir?

Tam iespežot kokā, karstums pārvērš koka sulu tvaikā un koks faktiski eksplodē.

Kas tas ir?

Ledus graudiņi, kas ir aukstajā atmosfērā sasaluši lietus pilieni.

Kas tā ir?

Tas krīt ziemā un nav nekas cits kā sasalis lietus.

Kas tas ir?

Elektrības lādiņi, kas kļūst tik lieli, ka elektrība plūst no mākoņa uz zemi.

Kas tas ir?

Skaņa, kas rodas, kad elektrība plūst no mākoņa uz zemi.

Kas tas ir?

Tici vai netici?

Tekstā minēti seni ticējumi par laikapstākļiem. Izlasi ticējumu un pieraksti „T”, ja tam tici, un “N”, ja netici!

- _____ Cilvēki agrāk uzskatīja, ka rūsa pareģo karu.
- _____ Ja pirmais gada pērkons aizrūc cilvēku zem jumta (cilvēks šajā brīdī ir mājās), tas nozīmē, ka viņš visu vasaru būs miegains.
- _____ Ja pērkons dārd ziemā, būs lieli vēji.
- _____ Pērkona aprūkts sniegs derot pret dažādām sāpēm.
- _____ Agrs pavasara pērkons ir uz labu, — būs karsta vasara un bagāts gads.
- _____ Ja pērkons saspeļ ozolu, tam, kas to redz, būs liela laime.

Kādus ticējumus par laikapstākļiem esi dzirdējis? Ja neesi dzirdējis, pašķirsti ticējumu grāmatu vai „Old Farmers’ Almanac”. Pieraksti 1-2 ticējumus!

Pērkonītis

Latviešu tautas dejas

Pēr-ko-nī-tis du-ci-nā-ja, vi-su-cau-ru va-sa-riņ!
Lai rīb tau-tu is-ta-bi-ņa je-le šā-du va-ka-riņ.

Pievienota otra balss (augšējā balss ir sākotnējā melodija)

1. Pērkonītis ducināja
Visu cauru vasariņ'.
Lai rīb tautu istabiņa
Jele šādu vakariņ'!	5. Pērkonami trīs meitiņas,
Visas trejas saderēt's,
Pirmā Dieva dēliņami,
Otrā rīta Ausekļam,
Tā trešai pastarīte
Pašam Saules vedējam.
2. Ko dosim Pērkonam
Par vasaras graudumiņ'-
Sieku rudzu, sieku miežu,
Pusbirkavu apinīš.	6. Pērkonami pieci dēli,
Visi pieci amatā:
Pirmais rūca, otrais spēra, trešais
šķīla uguntiņ',
Ceturtais lodes lēja,
Piektais sita zibentiņ'.
3. Danco Dievis ar Pērkonu,
Es ar savu bāleliņ'.
Pērkonam visa zeme,
Man deviņi bāleliņ'.	7. Sper Pērkonī, kad sperdams
Nesper goda vakarā.
Tev pieder viss gadiņis,
Man šis goda vakariņš.
4. Pērkonami pieci dēli,
Visi pieci amatā,
Pirmais spēra otrais rūca,
Trešais šķīla uguntiņ';
Ceturtais lodes laida,
Piektais sita zibentiņ'.	

Piezīme: Dažām sešrindēm (4., 5. un 6. pants) divreiz atkārto tikai pirmās divas rindiņas, citu tekstu dzied vienreiz.

Dejas apraksts: Pērkonīti jādejo sparīgi, braši un aizrautīgi, skaļi rībinot kājas. Pirmajā daļā (Rībināšana) jāpievērš uzmanība saskaņotiem lēcieniem. Deju var dejot gan lecot, gan izstiepjoties, gan ietupjoties. Otrajā daļā (apaļā polka) pāriniekiem jādejo skrējiena polkas vai pievilciena polkas soļi. Tādējādi var aizrautīgi griezties. Šai dejai variācijas nav izplatītas. Tomēr katrs pāris var dejot atšķirīgus polkas soļus. Arī pārlēcieni dejas pirmajā daļā katram pārim sanāk citādāki.

Sākuma stāvoklis: Dejotāji nostājas ar seju viens pret otru. Pūsis sadod labo roku ar meitas kreiso roku. Sadotās rokas dejotāji pastiepj sānis. Nesadotās rokas ieliek sānos. Rībināšana: (8 taktis, 1.–4. takts jādzied vai jāspēlē divas reizes.)

1.takts: Pārinieki trīs reizes sparīgi rībina (pūsis piesit kreiso, labo, kreiso, bet meita – labo, kreiso, labo kāju). Vienlaikus viņi pagriež viens otram muguras.

2.takts: Dejotāji atkārtoti 1.takts kustību ar pretējām kājām, pagriežoties ar seju viens pret otru.

3.-8. takts. Četras reizes atkārtoti 1. un 2. takts kustības.

Apaļā polka (8 taktis, 5.–8.takts jādzied vai jāspēlē divas reizes.) Pārinieki saķeras aptvērienā ar kreiso roku sānos un ar skrējiena soli dejo sparīgu apaļo polku pa dejas ceļu.

Dejas ieraksts *Youtube*

<https://www.youtube.com/watch?v=-yWJmzhF8vE>